

N o ž. 2

Stari oče je sedel v sobi na klopi in gledal s smehljajočim se obrazom svoje unuke, ki so se igrali okoli njega. Postavljali so na stol posteljico, omarico, celo mizico — hoteli so si napraviti sobo.

„Miha, ti si mi ukradel papirček, iz katerega sem hotel napraviti preprogo!“ zavpije debeloglavi Mirko.

„Ne, jaz ga še videl nisem“, odgovori Miha otožno. „Še nikomur nisem ničesar ukradel, pa tudi ne tebi papirčka.“

„Nikari se kregati“, reče pomirljivo ded. „Jaz menim, da bi ne bilo vredno greha delati zavoljo navadnega papirčka. Ako si mu ti, Miha, res ukradel papirček, vrni mu ga. Ako bodete pridni, vam povem, kako sem jaz prvič in zadnjič kradel. Dasi tudi je majhna stvar, človeka vendar vest peče.“

„Saj smo vedno, kedar pripovedujete“, kličejo poredneži vsi hkrati. Na papirček so hipoma pozabili.

Ded se nasmehne, ozre okoli, so li res vsi mirni, ter začne:

„Bil sem v drugem razredu ljudske šole. Nož, katerega je imel Vrabčev Janko, mi je pil zelo všeč. Večkrat sem poželjivo pogledoval po njem. Imel je bele, koščene platnice ter dve ostri, bliščeči se klini. Nekoč, ko je robec iz žepa potegnil, mu pade slučajno tudi nož na tla. On ni ničesar slišal. Jaz hitro okoli pogledam, ali me kdo opazuje. Nihče. Poberem ga, vtaknem v žep in se s součenci tudi naprej razgovarjam, kakor da bi se ne bilo nič zgodilo. Moje veselje je bilo veliko, ko sem dobil reč, po kateri sem toliko hrepenel. Vendar mi je vest očitala, da nisem prav storil, ko sem pobral nož. Toda meni je bilo več za to, da ne bi tega nihče zvedel, kakor za vest. Potolažil sem jo s tem, da Janko kakor popoldne, tako tudi drugi dan ni zapazil, da mu je nož izginil.“

Cez nekoliko dnij pa Janko reče, da mu je moral nekdo ukrasti nož, zakaj doma je vse preiskal, pa ga vendar ni našel. Grozil je, da pojde učitelju zatožiti, ako mu ga ne vrne. Mene je strah bilo, da ne bi Janko res šel zatožiti, jaz pa sem bil prepričan, da, če bi za-

tožil, bi me takoj vsakdo spoznal, da sem ga jaz ukradel. Že sem menil Janku nož nazaj dati in ga odpuščanja prositi, toda bilo me je sram.

Ko so se nekoč pred uro prepirali zavoljo noža, stopi v sobo učitelj ter vpraša, kaj imajo, da se prepirajo.

„Vrabčev Janko nas dolži, da smo mu mi nož ukradli“, reče učitelju prvi odličnjak.

„Če je tako“, reče učitelj resno, „pričakujem od vsakega izmed vas, da bo toliko pošten in bo vrnil Janku nož ter ne delal celemu razredu sramote. Jaz sicer sedaj nočem preiskavati, kdo da ga je ukradel, vendar pa, ako do jutri Janko ne dobi noža nazaj, se poprimem tega z vso resnostjo in, ako katerega najdem, da je res nož ukradel, ne uide sramotni kazni.“

Ta dan sem bil v šoli ves čas zmeden. Nisem mogel poslušati, kar so učitelj razlagali, vedno mi je nož blodil po glavi.

Drugo jutro vpraša učitelj Janka, je li dobil nož nazaj. Odgovori, da ga ni in poprosi učitelja, naj bi ne iskal, kdo da ga je ukradel, ker je tudi prav lahko mogoče, da ga je kje izgubil. Toda učitelj ni bil s tem zadovoljen, ampak začne kar po vrsti po klopeh izpraševati vsakega, mu je li kaj znanega o nožu. Vsakdo se je izgovarjal ali, da ga ni nič videl ali, da niti ne ve, kakšen je, ali s sploh kakim izgovorom. Meni je bilo ta čas, kakor bi me kuhali. Vedno me je pot oblival, ko pa je učitelj do mene prišel, sem rekel, da Jankovega noža niti videl nikdar nisem.

Končno je učitelj popraševal, kdo da je zadnji šel iz učilnice. Jankov sosed, Petrič Gabrijel, vstane, pa se tudi opravičuje, da ga on vendar ni ukradel, dasi tudi je mogoče, da ga je Janko v šoli pozabil.

Toda ves sum je vendar letel na Gabrijela, ker je on bil Jankov sosed, torej ga je lahko lažje ukradel kakor drugi, in tudi on je zadnji ostal v šoli, torej ga je najbrže on vzel, ker je bil sam in ga ni nihče opazoval. Gabrijel je sicer dokazoval na vse mogoče načine, da je nedolžen, ter se bitko jokaj, toda učitelj je bil že preveč razburjen vsled njegove navidezne deške nepoštenosti, da bi mu prizanesel. Obsodil ga je toraj,

da mora ta dan biti črez poldne zaprt in vrhu tega, kar je še hujše, da mora pred vsem razredom klečati s ploščico na prsih, na kateri je bilo zapisano: „tat“.

Ta dan je bil za-me najnemirnejši v vsem mojem življenju. Ko sem prišel domov, mi je bilo tako tesno pri srcu, da nisem vedel, kaj bi počel. Jesti nisem mogel ničesar. Mati so me popraševali vedno, kaj mi je, kar mi je pripravljalo še večje muke. Ko sem šel spat, nisem mogel dolgo zaspiti. Prevračal sem se po postelji, zaspiti pa le nisem mogel. Proti jutru sem šele nekoliko zaspal, pa še v spanju nisem bil brez straha. Črne, strašne pošasti so vedno lezle proti meni, stegovale svoje suhe, dolge roke proti meni, kakor bi me hotele zgrabiti in s seboj potegniti. Potem sem videl zopet Petriča, objokanega, shujšanega, kako milo proti meni roke povzdiguje, proseč me, naj ga rešim sramote, v katero sem ga jaz pripravil. Potem mi je prišel pred oči sodni dan. Videl sem zopet Petriča, toda ne suhega, bledega, ampak v belo obleko opravljenega, častitljivega, vedrega, veselega obličja, ko ga je vabil Zveličar k sebi rekoč: „Pridi k meni, ker si trpel zavoljo drugih.“ Mene pa so pograbile mrzle roke hudobnih duhov, ne, mati so me prijeli z mrzlimi rokami, ko so me prišli buditi.

Ko sem se prebudil, so se mi mati kar začudili. Bil sem bled, upadel, preplašen, noge so se mi tresle od strahu.

„Kaj pa ti je, sin?“ me brižno vprašajo mati.

„Imel sem samo strašne sanje; drugega mi ni nič“, odgovorim žalostno, spomnivši se noža.

Vest mi od tega dne ni dala miru. Karkoli sem delal, mi je delo bilo polno nožev. Če sem pisal, se mi je gotovo zdelo, da je na papirju Jankov nož. Doma so me že vsi začeli čudno gledati, ko sem bil prej vedno tako vesel, sedaj pa na jedenkrat molčeč, otožen, zamišljen.

Nisem mogel več tako biti. Moje muke so postale vedno večje, nisem imel več nobenega veselega trenutka. Odločil sem se, in sicer za trdno, da pojdem k Janku, Petriču in gospodu učitelju, jim naznanim tata in jih prosim odpušcanja. Res, težka je bila ta pot! Po

šoli pokličem Janka in Petriča ter jima razodenem, da sem jaz nož ukradel, ter ju poprosim še odpuščanja. Čudno se spogledata. Petriču stopijo solze v oči in on pogleda Janka tako milo, kakor bi hotel reči: Glej, da sem nedolžen. Ko sta mi oba odpustila, mi je bilo, kakor bi se mi odvalil kamen od srca. Samo to me je še skrbelo, kaj poreče učitelj, naš dobri, blagi učitelj. Takoj drugo jutro sem šel tudi k njemu. Ko sem stopil k njegovi mizi, nisem mogel takoj govoriti, ko sem videl, kako prijazno je vprašal, kaj da hočem, mene, tata. Povedal sem mu vse ter ga prosil, da bi mi odpustil. On se je žalostno nasmehnil in dejal:

„Zakaj se nisi oglasil, ko sem vas popraševal, kdo da je nož ukradel?“

„Sram me je bilo“, rečem s povešenim očesom.

„Jaz ti odpustim, pa prosi tudi vse druge sošolce odpuščanja“, deje in mi dá znamenje z roko, naj odidem.

Jaz sem po zapovedi učiteljevi tudi prosil součence odpuščanja, in oni so mi odpustili. Tudi starišem sem vse povedal in dobil odpuščanje.

To je bila moja prva in zadnja tatvina.“

„Ta je bila res lepa“, reče Miha veselo.

„Že imam preprogo“, zavpije Mirko. „Imel sem jo v žepu.“

„Glej, da je nisem jaz ukradel“, deje Miha.

„Glejte, otroci, če kako reč izgubite, ne smete takoj dolžiti drugega, kakor Mirko Miho“, reče stari oče. „Za to ga moraš, Mirko, zdaj odpuščanja prositi.“

„Odpusti“, reče Mirko.

„Odpuščam“, deje Miha smehljajoč se.

In unuki so se naprej igrali, stari oče pa je sedel na klopi.

C.

